

מלאכת קושר ומתיר - הלכה

שולחן ערוך סימן שיז

א. הקושר קשר של קיימא, והוא מעשה אומן – חייב. כגון: קשר הגמלים וקשר הספנים וקשרי רצועות מנעל וסנדל שקושרים הרצוענים בשעת עשייתן וכן כל כיוצא בזה.

אבל הקושר קשר של קיימא ואינו מעשה אומן - פטור.

וקשר שאינו של קיימא ואינו מעשה אומן - מותר לקשרו לכתחלה. [פסק כרי"ף ורמב"ם]

וכל קשר שאינו של קיימא, אם קשרו קשר אומן הרי זה אסור.

ולצורך מצוה, כגון שקושר למדוד אחד משיעורי התורה, מותר לקשור קשר שאינו של קיימא.

רמ"א – ויש חולקים שצבירא להו לכל קשר ש"ק, אפילו של הדיוט, חייבין עליו. [רש"י, רא"ש]

וי"א שכל קשר שאינו עשוי להחיר צאותו יוס עלמנו, מקרי של קיימא, ויש מקילין לומר דעד שצבעה ימים לא מקרי של קיימא.

וכן לענין התרתו דינו כמו לענין קשירתו.

וי"א דיש לזוהר שלא להחיר שום קשר שהוא שני קשרים זה על זה, דאין לנו בקיאים איזה מקרי קשר של אומן דאפילו צבירא של קיימא אסור לקשרו וה"ה להחירו, וכן נוהגין. ומ"מ נראה דצמקום לערף אין לחוש ומותר להחירו, דאינו אלא איסור דרבנן וצמקום לער לא גזרו.

והא דצבירא ד' קשרים זה על זה, היינו כשקושר ד' דברים ביחד, אבל אם עשה קשר צבירא של חוט או משיחה, דינו כשני קשרים.

ה. עניבה מותר, דלאו קשר הוא.

הגה: ואפילו אם עשה קשר אחד למטה, נוהגין בו היתר (אגור).

משנה ברורה

כל קשר שעומד פחות מ - 24 שעות נקרא ביומו.

- קשר שמותר להתירו אם אינו יכול להתירו מותר לנתקו אם הוא לצורך ואין לעשות כן בפני עם הארץ שלא יבא להקל יותר.

- בשני קשרים זה על זה יש להזהר כיון שלרי"ף ורמב"ם אסור לכתחלה באומן אפילו כשמתייר בו ביום ואין אנו בקיאים מהו קשר של אומן. ומסתבר שכל קשר שקושרים אותו הדק היטב נחשב של אומן לכך אנו נזהרים בכל קשר שהוא של שני קשרים כי הוא

קשר אמיץ.

- כל קשר שהוא עשוי לזמן ולא לתמידות ואפילו אם הוא קשר אמיץ יש להקל ע"י אינו יהודי לקשור ולהתיר אם הוא לצורך.

- קשר עניבה שמותר בקשר אחד למטה הוא דוקא כשעשוי להתיר בו ביום. אבל אם הוא לקיום איזה זמן אסור לעשות קשר למטה

אלא עניבה בלבד ורשאי לעשות שתי עניבות זה ע"ג זה וכן יש לנהוג.

ביאור הלכה

- קשר שאינו של קיימא שאין חייבים עליו נקרא כשהקשר עשוי שלא להתקיים בתמידות, ואפילו אם הוא עשוי באופן חזק שלא יוכל להתירו באחת מידי נקרא בין לדעת הרי"ף והרמב"ם ובין לדעת הרא"ש קשר שאינו של קיימא כיון שדרכו של הקשר הזה שלא

לקיימו בתמידות.

- קשר של קיימא ומעשה אומן חייב אפילו אותו הקשר אינו מהודק היטב ויכול להתירו באחת מידי.

- כתב הט"ז שלדעת הרא"ש הכל תלוי בדעת האדם הקושר אם דעתו שישאר כן לעולם או לזמן או שדעתו להתירו ביומו. ולפענ"ד

צ"ע גדול בזה כי נראה שקשר שדרכו של העולם לעשותו בקביעות אין הולכים אחר מחשבת הקושר לבטל שם קשר ממנו. ונראה

שאם דרך כל העולם לעשותו לקביעות אין הולכים אחר דעתו ואסור מדאורייתא.

- הרא"ש כתב שאינו מחויב במתיר כי אם במתיר ע"מ לקשור קשר של קיימא. וכתב הב"י ע"ז שמדרבנן אף לרא"ש אסור. והרבה

חולקים על הרא"ש בזה, רש"י, הרמב"ם. והנה בעיקר הדין צ"ע לי על דברי הרא"ש שאף אם נאמר שצריך להיות כמו במשכן הלא

גם במלאכת קורע כתוב במשנה שצריך שיהיה ע"מ לתפור, ובכל זאת בקורע ע"מ לתקן חייב. והטעם משום שכיון שיש תיקון ע"י

קריעתו דומה לקורע ע"מ לתפור. א"כ גם כאן כשיש תיקון ע"י התרתו הקשר דומה למתיר ע"מ לקשור. אלא ודאי שמלאכת מתיר

הוא ענין בפני עצמו וחייב אפילו שלא ע"מ לקשור.